

Лілія Іванова,
методист науково-методичного центру
суспільно-гуманітарної освіти та міжнародної інтеграції
Комунальний заклад «Інститут післядипломної
педагогічної освіти Чернівецької області»
Чернівці, Україна
ivanova.liliya.i@gmail.com

ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Особливостями сучасного світу, до якого входить випускник Нової української школи, є постійні зміни. Освіта покликана формувати, виховувати людину, яка мотивована до навчання впродовж усього життя: здатну оперувати інформацією, приймати зважені відповідальні рішення, успішно взаємодіяти з людьми, творчо самореалізуватися [1].

Інформація швидко примножується, оновлюється, ідеї переосмислюються, тому виникає потреба постійно вдосконалювати форми організації освітнього процесу, працювати над формуванням компетентностей здобувачів освіти.

Однією з тенденцій освітньої парадигми є створення ефективної системи безперервної освіти вчителя, збереження та збагачення його професійної компетентності протягом усього життя [5].

Реформування вітчизняної системи освіти неможливе без удосконалення такої складової, як післядипломна педагогічна освіта, основним завданням якої є розвиток професійної компетентності вчителя відповідно до впровадження Нової української школи. Саме література виконує головну роль у формуванні світогляду, характеру, особистісних якостей, естетичних смаків учнів. Високе мистецтво слова допомагає пізнати великий і складний світ, себе в ньому, осмислювати людські стосунки й знаходити шлях до краси й істини, вибудовувати храм духовності [4].

Які ж завдання постають перед учителем зарубіжної літератури на шляху удосконалення його професійної компетентності для успішної реалізації поставленої мети? Вони полягають у:

- формуванні гуманістичного світогляду та гуманітарної свідомості особистості;
- плеканні вміння сприймати прекрасне, самореалізації особистості його засобами;
- формуванні стійкої мотивації до вивчення літератури, відчутті краси та виразності художнього слова;
- вивченні найвизначніших взірців світової художньої літератури та мистецтва народів світу;
- розвитку вмінь сприймати літературний твір як явище мистецтва слова у єдності його змістових та художніх особливостей;
- формуванні читацької культури, творчих здібностей, критичного мислення, навичок самостійного аналізу та аргументованого оцінювання прочитаного;
- розширенні культурно-пізнавальних інтересів та духовних запитів підростаючого покоління;
- вихованні в учнів поваги до національної культури та інших етнокультурних традицій [4].

Навчання літератури – це специфічна галузь творчої педагогічної діяльності, яка вимагає від учителя творчого, нестандартного художньо-педагогічного мислення. Як зазначає дослідниця О. Куцевол, словесник мусить мати добре розвинене естетичне відчуття краси художнього слова, а також навички глибокого й адекватного осмислення змісту і форми художнього твору. На її думку, якщо вчитель не володіє художньо-дослідницькими навичками, не вміє самостійно проаналізувати ідейно-естетичне ціле художнього твору, осмислити його неповторність, а лише покладається на репродукцію «чужих» думок з мудрих літературознавчих джерел, які так і не стали його власними відкриттями й

переконаваннями, то такі знання, безперечно, не можуть бути основою для майбутньої педагогічної творчої діяльності [3, с. 7].

Виходячи із сучасних вимог, які стоять перед учителем, розглядаємо деякі основні форми розвитку його професійної компетентності:

1. Робота в професійних спільнотах, творчих групах.
2. Участь у конкурсах професійної майстерності (Всеукраїнський конкурс «Учитель року» в номінації «Зарубіжна література»), майстер-класах, форумах, вебінарах, флешмобах, нетворкінгах, дайджестах.
3. Узагальнення й поширення власного педагогічного досвіду.
4. Робота з педагогами в міжкурсовий і міжтестастійний періоди.
5. Курси підвищення кваліфікації різних форм та тематичної спрямованості.

Але жоден із перерахованих шляхів не буде ефективним, якщо учитель сам не усвідомить, що потрібно підвищувати власну професійну компетентність, яка полягає у постійній самоосвіті, ознайомлення з найкращими зразками передового педагогічного досвіду та творче їх застосування у власній педагогічній діяльності. Навчання на курсах підвищення кваліфікації дасть змогу опрацювати різні за змістом модулі, отримавши при цьому нові знання із різних напрямів: фахового предмета, методики його навчання, педагогіки, психології, культурознавства, культури мовлення [6, с.5].

Формування професійної компетентності відбувається циклічно, тому в процесі педагогічної діяльності вчителю необхідно постійно підвищувати свій фаховий рівень, проходячи етапи розвитку, які повторюються, але вже по-новому.

Крім того, процес формування професійної компетентності залежить від середовища, яке має стимулювати професійний саморозвиток [5].

Варто зазначити, що всю систему роботи як у курсовий, так і у міжкурсовий періоди відносимо до зовнішніх чинників формування професійної компетентності. Окрім них, є ще і внутрішні, до яких ми насамперед відносимо саму особистість учителя: силу його характеру, рівень розвитку інтелектуальних здібностей, рівень креативності, який полягає в здатності приймати нестандартні рішення, висловлювати оригінальні ідеї, швидко знаходити вихід із проблемних ситуацій. Як зазначає професор В. Загвязинський, «навчати творчості вчителя можна і необхідно, але формувати свій стиль може лише сам учитель, збагативши себе як особистість, розширюючи свій світогляд, виховуючи свої почуття» [2, с. 42].

Розвиток професійної компетентності – це динамічний процес засвоєння і модернізації професійного досвіду, що веде до розвитку індивідуальних професійних якостей, накопичення професійного досвіду, що передбачає безперервний розвиток і самовдосконалення [6].

Метою методичної роботи є забезпечення професійної підготовки учителів до реалізації Концепції Нової української школи через створення системи неперервного професійного розвитку кожного педагога [5].

Будь-яка людина може бути вчителем, але її навчання буде полягати в організації характеру педагога, формуванні його поведінки, спеціальних знань та навичок, без яких він не буде хорошим учителем [6, с. 9].

Отже, професія вчителя – це щоденне навчання. І зрозуміло, якщо є бажання навчатися, то вчитель постійно буде працювати над підвищенням рівня своєї професійної компетентності, щоб у результаті досягти вершин педагогічної майстерності і стати справжнім творчим майстром своєї справи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Державний стандарт базової середньої освіти. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-seredn-oyi-osviti-i300920-898> (дата звернення: 01.09.2025).
2. Загвязинський В.І. Деякі нетрадиційні погляди на творчість. *Обдарована дитина*. 2006. № 5. С. 40–43.
3. Куцевол О.В. Проблеми формування педагогічної творчості вчителя. *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2005. № 3. С. 5–8.

4. Міністерство освіти і науки України. Офіційний сайт. Модельні навчальні програми з зарубіжної літератури. URL: <https://surl.li/qryyvm> (дата звернення: 01.09.2025).

5. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (наказ МОНУ від 29.09.2024 № 1225. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity> (дата звернення: 01.09.2025).

6. Сафарян С. Формування компетентної особистості починати з себе. *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2017. № 1. С. 4–11.